

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.003.01.2016
P/16/085

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/085 Funkcjonowanie policyjnych izb dziecka
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Cezary Paciura – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 99042 z dnia 9 marca 2016 r., Paweł Rakowski – st. inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 99043 z dnia 9 marca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1 - 4)
Jednostka kontrolowana	Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie, 35-036 Rzeszów, ul. Dąbrowskiego 30, zwana dalej Komendą
Kierownik jednostki kontrolowanej	Komendantem Wojewódzkim Policji w Rzeszowie (Komendantem) od dnia 12 stycznia 2016 r. jest inspektor Krzysztof Pobuta. Poprzednio w okresie od 14 lutego 2012 r. do 24 sierpnia 2015 r. stanowisko to piastował nadinspektor Zdzisław Stopczyk. (dowód: akta kontroli str. 5 - 7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2013 – 2015 w Policyjnej Izbie Dziecka w Rzeszowie, zwanej w dalszej treści wystąpienia Izbą, były przestrzegane przysługujące nieletnim prawa wynikające z obowiązujących przepisów¹.

Działania Izby dotyczące przestrzegania praw i obowiązków nieletnich były zgodne z obowiązującym prawem i Regulaminem pobytu.

W kontroli ustalono, iż Regulamin pobytu w Izbie odpowiadał wymogom określonym w załączniku Nr 12 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie *pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb*², zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie *policyjnych izb dziecka*.

Nieletnim, którzy przebywali w Izbie zapewniono bezpośredni i telefoniczny kontakt z rodziną i opiekunem prawnym, a także środki higieny osobistej, odzież oraz możliwość pobytu na świeżym powietrzu.

W ocenie NIK wdrożone rozwiązania organizacyjne były adekwatne do potrzeb, tj. zapewniały miejsca dla wszystkich nieletnich wymagających przyjęcia do placówki.

Najwyższa Izba Kontroli (NIK) ocenia jako dobry stan techniczny obiektu Izby, niemniej jednak zwraca uwagę na konieczność poprawy stanu niektórych pomieszczeń, a także dostosowanie systemu telewizji przemysłowej do wymogów określonych w § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie *policyjnych izb dziecka*.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz.U. poz. 638

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przestrzeganie praw nieletnich umieszczonych w Izbie

1.1. Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2013 – 2015 w Izbie umieszczono łącznie 571 nieletnich, z tego 150 za popełnienie czynu karalnego oraz istnienie uzasadnionego podejrzenia, że popełnili oni czyn karalny w związku z uzasadnioną obawą ukrycia się lub zatarcia śladów tego czynu lub braku możliwości ustalenia tożsamości nieletniego, 240 nieletnich w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich, młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym lub zakładem poprawczym, na czas niezbędny do jego przekazania do właściwego ośrodka oraz 181 nieletnich w związku z przerwą w konwoju albo doprowadzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 8 - 9)

Kontrola dokumentacji 60 nieletnich umieszczonych w Izbie wykazała, że 19 z nich umieszczono ze względu na uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nich czynu karalnego, a 41 za samowolny pobyt poza schroniskiem, ośrodkiem lub zakładem dla nieletnich.

Analiza dokumentacji pobytu nieletnich wykazała, że poza jednym przypadkiem dopuszczalny czas pobytu nieletnich określony w art. 32g ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich* w Izbie był przestrzegany. Nieletni zatrzymani w związku z popełnieniem czynu karalnego przebywali w Izbie maksymalnie 47 godzin, zaś w związku z samowolnym pobytom poza schroniskiem, ośrodkiem lub zakładem dla nieletnich – maksymalnie 96 godzin. Nie stwierdzono przypadków przewlekłego przetrzymywania nieletnich przed ich umieszczeniem w Izbie.

(dowód: akta kontroli str. 10 - 59)

NIK ustaliła, iż w 2013 r. na podstawie postanowienia sądu umieszczono w Izbie nieletnią osobę przez okres 14 dni, co stanowiło naruszenie zapisów art. 32g ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich*³.

W postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego środka wychowawczego z dnia 20 marca 2013 r. (Sygn. akt III Npw 7/13), sąd nie określił terminu pobytu w Izbie.

(dowód: akta kontroli str. 62 - 76)

I Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie Zbigniew Sowa wyjaśnił, że nieletnia przebywała w Izbie od 20 marca do 3 kwietnia 2013 r. „na podstawie postanowienia”, wydanego przez Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu Wydział III Rodzinny i Nieletnich⁴. W sentencji postanowienia (któremu nadano klauzulą natychmiastowej wykonalności) podano, że do czasu fizycznego umieszczenia nieletniej w schronisku, zostanie umieszczona w Policyjnej Izbie Dziecka. W dniu 20 marca 2013 r. Sąd Rejonowy wydał nakaz przyjęcia nieletniej do Izby⁵. W Izbie nieletnia przebywała do czasu otrzymania (przydzielonego przez Ministerstwo Sprawiedliwości) miejsca w Schronisku dla Nieletnich w Zawierciu do którego została przewieziona konwojem policyjnym 3 kwietnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 60 - 76)

W kontroli ustalono, że dokumentacja stanowiąca podstawę umieszczenia nieletnich w Izbie obejmowała kopie protokołów zatrzymania oraz nakazów przyjęcia nieletnich, a także polecenia lub zarządzenia sądów.

W protokołach zatrzymania odnotowywano m.in. godzinę i miejsce zatrzymania, wskazano powody, a także fakt poinformowania rodziców lub opiekunów prawnych o dokonanych zatrzymaniu. Odnotowywano również pouczenia nieletniego, jego rodziców lub opiekunów prawnych o przysługujących prawach i obowiązkach.

³ Dz. U. z 2014, poz. 382

⁴ sygnatura akt III Npw 7/13

⁵ sygnatura akt III Nk 1/13

Stosowanie do zapisów art. 32g § 6 ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich* o każdym przypadku umieszczenia nieletniego w Izbie, informowano sąd rodzinny.

W ramach prowadzonej w Izbie dokumentacji odnotowywano informacje dotyczące stanu zdrowia nieletniego, znakach szczególnych, sytuacji opiekuńczo – wychowawczej, stosowanych używkach, przebiegu nauki szkolnej, ucieczkach z domów lub placówek wychowawczych, zatrzymaniach i prowadzonych wobec niego spraw sądowych.

Nieletni przy przyjęciu do Izby składali oświadczenie, iż zapoznali się ze swoimi prawami i obowiązkami wynikającymi z umieszczenia w Izbie, Regulaminem pobytu i rozkładem zajęć. Informowano ich także o wyposażeniu Izby w system telewizji przemysłowej. Prowadzona dokumentacja obejmowała również kwity depozytowe oraz potwierdzenia odbioru depozytu.

Pobyt nieletnich odnotowywano w książce ewidencji i książce przebiegu służby.

Książki przebiegu służby prowadzono zgodnie z wzorem określonym w załącznikach nr 1 i 2 do zarządzenia w sprawie *metod i form wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka*⁶.

(dowód: akta kontroli str. 10 - 59)

1.2. Izba usytuowana jest w budynku Komisariatu Nr 1 Policji w Rzeszowie, zlokalizowanego w Rzeszowie przy ul. Rejtana 34. Budynek ten został oddany do użytku w 2007 r.

Pomieszczenia Izby usytuowane są na parterze oraz pierwszym piętrze tego budynku. Wejście do Izby znajduje się wewnątrz komisariatu i aby się dostać do pomieszczeń Izby należy przejść przez 2 drzwi, z których każde są zabezpieczone zamkiem elektronicznym, a drzwi prowadzące bezpośrednio do Izby posiadają wzmocnioną konstrukcję.

Wejście do Izby, wbrew zapisom § 6 rozporządzenia w sprawie *policyjnych izb dziecka* nie zostało wyposażone w stalową kratę.

(dowód: akta kontroli str. 78 - 107)

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność aspirant sztabowy Jarosław Kozioł podał, że „*drzwi wejściowe do Izby są drzwiami stalowymi o wzmocnionej konstrukcji wyposażonymi w zamek magnetyczny otwierany za pomocą kodu cyfrowego i karty magnetycznej*”. Aby otworzyć drzwi należy wprowadzić czterocyfrowy kod oraz przystawić kartę magnetyczną do zamka. Funkcjonariusze Izby dysponują własnymi kartami magnetycznymi z przypisanym kodem.

W odległości 10 metrów od wejścia do Izby znajdują się drugie drzwi zamykane na zamek magnetyczny i otwierane na kod cyfrowy, na które ma pogląd oficer dyżurny Komisariatu.

(dowód: akta kontroli str. 595)

Na parterze Izby znajduje się pokój kierownika, dyżurka wraz z przylegającym pomieszczeniem socjalnym dla funkcjonariuszy, pokój izolacyjny, świetlica i pomieszczenie służące za przebieralnię dla przywiezionych osób wraz z łazienką, a także szatnia dla personelu, pokój dla osób sprzątających, pomieszczenie depozytowe, magazyn rzeczy czystych i brudnych. Na parterze znajduje się wyjście na tzw. spaceriak, który jednocześnie pełni funkcję boiska do gry w koszykówkę (z jednym koszem).

Na pierwszym piętrze znajdują się cztery sypialnie dla nieletnich (trzy dla chłopców, jedna dla dziewcząt), tzw. niebieski pokój, kuchnia, świetlica, sala ćwiczeń oraz jadalnia.

⁶ zarządzenie Nr 134 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 października 2012 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka (Dz. Urz. KGP poz. 59 ze zm.)

Świetlicę na parterze wyposażono m.in. w stół, ławki, telewizor, podręczną biblioteczkę, artykuły papiernicze, książki oraz prasę, a na pierwszym piętrze w stół, ławki i telewizor.

W trakcie pobytu w Izbie, nieletni mogli korzystać z 4 programów telewizyjnych (fokus tv, eska tv, tvp info oraz tvp polonia) i z prasy popularno-naukowej.

Niebieski pokój nie był wykorzystywany do zadań Izby (pomieszczenie służące do przesłuchań w trybie określonym w art. 185a i 185 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*⁷).

Placówkę wyposażono w sygnalizację alarmową, której sygnał trafiał do dyżurnego Izby oraz dyżurnego Komisariatu. Dzwonki alarmowe umieszczono w pomieszczeniach, w których przebywają nieletni, w łazienkach i pomieszczeniu dyżurnego Izby.

Izbę wyposażono w system telewizji przemysłowej (monitoring) do obserwowania i rejestrowania obrazu. System ten działał całodobowo, a kamery służące monitorowaniu zachowania nieletnich zamontowano w świetlicy, na korytarzu, jadalni, spacerniaku, a także w sali do ćwiczeń.

W kontroli ustalono, iż system monitoringu w Izbie posiadał funkcję zapisu przez okres 15 dni.

W ocenie NIK stan techniczny Izby należy ocenić jako dobry, niemniej jednak NIK zwraca uwagę na stwierdzone w toku oględzin ubytki tynku i farby w miejscu przeznaczonym do rekreacji na świeżym powietrzu dla nieletnich, a także przetarcia w wykładzinie w pomieszczeniu dyżurnego Izby.

(dowód: akta kontroli str. 78 - 107)

1.3. Obowiązujący Regulamin pobytu w Izbie był zgodny z treścią załącznika nr 12 do rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka, a wymogi w zakresie przestrzegania praw nieletnich zostały zapewnione w następujący sposób:

1. Regulamin pobytu w Izbie wraz z adresami i numerami telefonów instytucji stojących na straży przestrzegania praw nieletnich umieszczono w sypialniach nieletnich, świetlicach, w pomieszczeniu izolacyjnym, a także pomieszczeniu dyżurnego Izby.

Podczas przyjmowania do Izby, w trakcie rozmowy z funkcjonariuszem nieletni byli informowani o porządku dnia, Regulaminie pobytu, a także o swoich prawach i obowiązkach oraz o fakcie, że Izba jest wyposażona w urządzenia monitorujące.

Fakt zapoznania się ze wskazanymi informacjami był potwierdzany przez nieletnich poprzez złożenie podpisu na protokole zatrzymania nieletniego oraz stosownym oświadczeniu (zgodnym z datą przyjęcia do Izby).

2. W Izbie nie prowadzono książki skarg i wniosków. Książkę taką założono dopiero w trakcie trwania czynności kontrolnych. Z wyjaśnień funkcjonariuszy zatrudnionych w Izbie, wynika, iż nieletni mieli możliwość składania skarg, wniosków i ewentualnych próśb bezpośrednio do kierownika lub funkcjonariuszy Izby. W okresie objętym kontrolą, nieletni przebywający w Izbie, skarg nie składali.
3. W latach 2013 – 2015 nie stosowano wobec nieletnich kar w formie upomnienia. Ewentualne nagrody za właściwą postawę i zachowanie udzielano w formie ustnej. Pochwał nie odnotowywano w książce służby, czy też innych dokumentach.
4. Nieletnim umieszczonym w Izbie umożliwiano kontakt z rodzicami, opiekunem prawnym i adwokatem zarówno w formie bezpośredniego

⁷ Dz. U. Nr 89 poz. 555

widzenia, jak poprzez rozmowy telefoniczne. Wskazane osoby miały również prawo odwiedzin nieletnich w Izbie.

W Izbie nie wydzielono pomieszczenia do odwiedzin nieletnich, a ewentualne kontakty w formie widzeń odbywały się w świetlicy lub w korytarzu.

Według informacji uzyskanej od aspiranta sztabowego Jarosława Koziola przy odwiedzinach nieletnich nie byli obecni wychowawcy. Widzenia w świetlicy odbywały się pod nadzorem policjanta (w formie podglądu na monitorze w dyżurce), natomiast w przypadku widzeń w korytarzu, obserwacja odbywała się przez szybę w dyżurce i przez system telewizji przemysłowej.

5. Nieletni umieszczani w Izbie w każdym przypadku (przed przyjęciem) podlegali przeszukaniu odzieży, lustracji ciała oraz poszukiwaniu metali za pomocą ręcznego detektora. Czynności te wykonywał funkcjonariusz tej samej płci, co nieletni.
6. Nieletni mogli korzystać z sali ćwiczeń jak również ze spacerów na świeżym powietrzu na tzw. spacerniaku.
7. Osoby umieszczone w Izbie nie korzystały z własnej odzieży. Na wyposażeniu Izby znajdowała się kolorowa odzież dla chłopców i dziewcząt. Odzież była adekwatna do płci, tj. w różnych rozmiarach i kolorystyce. Na czas pobytu w Izbie zatrzymanym zapewniono szczoteczki i pastę do zębów oraz inne środki higieny osobistej.
8. W Izbie zapewniono nieletnim prawo do intymności, bowiem zarówno w łazienkach, jak i toaletach nie zainstalowano urządzeń monitorujących ani wizjerów. W toaletach i natryskach zamontowano drzwi i przegrody.

(dowód: akta kontroli str. 107 - 132)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na fakt, iż niektóre z przyjętych w Izbie rozwiązań w zakresie organizacji pobytu nieletnich nie odpowiadały zaleceniom wydanym przez Krajowy Mechanizm Prewencji oraz przez Helsińską Fundację Praw Człowieka np.:

- zgodnie z powołanymi zaleceniami Regulaminu pobytu w Izbie powinien być napisany jasnym, zrozumiałym dla niego językiem, a nie ograniczać się do powielania zapisów regulaminu będącego załącznikiem do rozporządzenia, a ponadto wskazać należy, iż nieletni winni być informowani o swoich prawach w sposób jasny i zrozumiały dla nich, a także mieć możliwość składania skarg i wniosków w taki sposób, aby osoby postronne nie mogły się z nimi zapoznać,
- zbyt daleko idąca jest również praktyka odbierania odzieży automatycznie wszystkim nieletnim umieszczonym w izbie.

(dowód: akta kontroli str. 113 - 119, 599 - 656)

Opis stanu
faktycznego

1.4. W latach 2013 – 2015 w Izbie służbę pełniło 18 funkcjonariuszy, spośród których 14 posiadało wykształcenie wyższe zaś 4 wykształcenie średnie techniczne. Wykształcenie wyższe pedagogiczne posiadał kierownik Izby, 4 funkcjonariuszy dysponowało wykształceniem wyższym administracyjnym po 3 ekonomicznym i wychowania fizycznego, zaś pozostali ukończyli studia o specjalności psychologia, prawo, filozofia i chemia.

Staż pracy funkcjonariuszy w Policji wynosił od 5,5 do 32 lat, w tym w Izbie od 2 miesięcy do 23 lat.

Stosownie do wymogów zawartych w § 3 zarządzenia w sprawie *metod i form wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka*, służbę w Izbie pełnili funkcjonariusze, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym lokalnym

w zakresie metod i form pełnienia służby w policyjnej izbie dziecka. Każdy z nich uczestniczył, co najmniej raz w roku w takim doskonaleniu.

Szkolenia zawodowe lokalne funkcjonariuszy z zakresu metod i form pełnienia służby w Izbie dotyczyły przyjmowania, wydawania, przekazywania i zwalniania nieletnich, prowadzenia odpowiedniej dokumentacji, a także wydarzeń nadzwyczajnych. Były to szkolenia jednodniowe, prowadzone przez kierownictwo i funkcjonariuszy Izby.

(dowód: akta kontroli str. 161 - 220)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W dniu 16 stycznia 2014 r. ze służby odszedł kierownik Izby. Od 17 stycznia 2014 r. pełnienie obowiązków kierownika Izby Komendant powierzył funkcjonariuszowi z Wydziału Konwojowego, który nie posiadał wykształcenia pedagogicznego, o którym mowa w tabeli 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowisk służbowych oraz warunków ich mianowania na wyższe stanowiska służbowe⁸.

(dowód: akta kontroli str. 164 - 169)

Z wyjaśnienia zastępcy Naczelnika Wydziału Kadr i Szkolenia podinspektora Grażyny Konikiewicz wynika, iż pełnienie obowiązków kierownika Izby powierzono funkcjonariuszowi do „czasu spełnienia wskazanego wyżej warunku”.

(dowód: akta kontroli str. 566 - 567)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, NIK stwierdziła nieprawidłowość polegającą na niedostosowaniu systemu telewizji przemysłowej Izby do wymogów określonych w § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka.

Zapis obrazu z pomieszczeń Izby przechowywano przez okres do 15 dni, a nie jak zapisano w § 41 ust. 1 ww. rozporządzenia przez okres co najmniej 30 dni, nie dłużej jednak niż 60 dni od dnia jego zarejestrowania, o ile nie zostanie on zabezpieczony jako dowód w sprawie w ramach toczącego się postępowania.

W kontroli ustalono, iż naczelnik Wydziału Konwojowego występował o dostosowanie systemu telewizji przemysłowej do wymogów określonych w rozporządzeniu, jednak ze względu na brak środków finansowych nie zostało zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 263 - 266, 308 - 316)

Ocena częściowa

Kontrola wykazała, że Izba spełnia wymogi w zakresie przestrzegania praw nieletnich. Regulamin pobytu w Izbie był zgodny z rozporządzeniem w sprawie policyjnych izb dziecka, zaś nieletni byli informowani o przysługujących prawach i obowiązkach.

NIK zwraca jednak uwagę, iż obowiązujący Regulamin pobytu w Izbie, według zaleceń Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka winien być napisany językiem jasnym i zrozumiałym, a nie ograniczać się jedynie do powielenia zapisów załącznika nr 12 do rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka.

Pomimo pozytywnej oceny NIK zwraca uwagę na fakt, że system telewizji przemysłowej w Izbie nie spełniał wymogów określonych w § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka w zakresie archiwizacji zapisu, a ponadto w wyniku oględzin pomieszczeń Izby stwierdzono potrzebę wykonania prac remontowych.

⁸ Dz. U. nr 123, poz. 857 ze zm.

2. Organizacja i finansowanie Izby

2.1.1. Na terenie województwa podkarpackiego funkcjonuje jedna Izba, dysponująca 15 miejscami dla nieletnich.

Do 30 września 2013 r. pozostawała w strukturze Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie (Komendy Miejskiej), a od 1 października do chwili obecnej w strukturze Wydziału Konwojowego Komendy, zwanego dalej Wydziałem Konwojowym.⁹

(dowód: akta kontroli str. 225 - 226)

2.1.2. W okresie objętym kontrolą w Izbie umieszczono łącznie 571 nieletnich (162 dziewcząt oraz 409 chłopców), z tego 209 w 2013 r., 199 w 2014 r. i 163 w 2015 r., w tym odpowiednio 51, 52 i 59 dziewcząt.

Najczęstszą przyczyną umieszczenia w Izbie było zatrzymanie nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem, młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym lub zakładem poprawczym – na czas niezbędny do przekazania nieletniego do właściwego schroniska, ośrodka lub zakładu (art. 32g § 9 ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich*). W wyniku samowolnego pobytu poza ww. placówkami, Policja umieściła w Izbie 240 nieletnich, co stanowiło 42,0% wszystkich przebywających, z tego 65 w 2013 r., 95 w 2014 r. i 80 w 2015 r.

W związku z przerwą w konwoju albo w doprowadzeniu (art. 32h § 1 pkt 1 ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich*) w Izbie przebywało 181 nieletnich (31,7%), z tego 65 w 2013 r., 63 w 2014 r. i 53 w 2015 r. W Izbie nie przebywali nieletni osadzeni na wydane w formie postanowienia polecenie sądu rodzinnego (art. 32h § 1 pkt 2 powołanej wyżej ustawy).

Pozostałych 150 nieletnich (26,3%), z tego 79 w 2013 r., 41 w 2014 r. i 30 w 2015 r. umieszczono w Izbie w związku z uzasadnionym podejrzeniem, iż popełnili oni czyn karalny, a zachodziła uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można było ustalić tożsamości nieletniego (art. 32g § 1 ustawy *o postępowaniu w sprawach dla nieletnich*).

W okresie objętym kontrolą w Izbie nie umieszczano nieletnich w celu wykonania polecenia sądu rodzinnego (art. 67 ustawy *o postępowaniu w sprawach dla nieletnich*).

(dowód: akta kontroli str. 8 - 9, 221 - 224)

2.1.3. – 2.1.4. Zarządzeniami organizacyjnymi z 16 września 2013 r. Komendant zwiększył o 9 liczbę etatów w Komendzie oraz zmniejszył o tę samą liczbę etatów w Komendzie Miejskiej¹⁰. W uzasadnieniu tych zarządzeń podał, iż zmiana liczby etatów wynikała z zatwierdzonej „Koncepcji rozwiązań organizacyjno-strukturalnych, zmierzających do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka (PID)”.

Obsada etatowa Izby (przed reorganizacją) jak i po reorganizacji, tj. od 1 października 2013 r. nie uległa zmianie, zmieniały się natomiast stanowiska. Obsada Izby funkcjonująca w strukturze Komendy Miejskiej składała się z kierownika, 3 asystentów, 4 referentów i policjanta), natomiast w strukturze Wydziału Konwojowego z kierownika, 3 asystentów i 5 referentów.

(dowód: akta kontroli str. 229 - 243)

⁹ Zarządzenie Nr 1/2013 Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego Policji z dnia 19 września 2013 r. w sprawie zniesienia Izby Dziecka pozostającej w strukturze Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie i utworzenia Policyjnej Izby Dziecka w strukturze Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie.

¹⁰ Zarządzenie organizacyjne Komendanta Nr 3/13 z dnia 16 września 2013 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia liczby etatów Policji i pracowników Policji w Komendzie oraz zarządzenie organizacyjne Komendanta Nr 4/13 z dnia 16 września 2013 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia liczby etatów Policji i pracowników Policji w Komendzie Miejskiej.

2.1.5. – 2.1.6. W książce przebiegu służby za lata 2013 – 2015 nie odnotowano przypadków odmowy przyjęcia nieletniego do Izby z powodu braku miejsc. Odnotowano natomiast 17 przypadków odmowy przyjęcia nieletniego „ze względu na brak ustawowych przesłanek” do umieszczenia w Izbie (2 w 2013 r., 7 w 2014 r. i 8 w 2015 r.).

Stwierdzono także 22 przypadki odmowy przyjęcia ze względu na braki w dokumentacji nieletniego skierowanego do Izby, w tym 7 przypadków braku badań lekarskich w sytuacji gdy skarżyli się na zły stan zdrowia. Po uzupełnieniu dokumentacji oraz po przeprowadzeniu badań, nieletnich do Izby przyjęto.

(dowód: akta kontroli str. 244 - 250)

2.1.7. W okresie objętym kontrolą, średnio przez 124 dni, tj. przez jedną trzecią w roku, żaden nieletni nie przebywał w Izbie. W 2013 r. nieletnich nie było przez 121 dni, w 2014 r. przez 107, a w 2015 r. przez okres 144 dni, co stanowiło odpowiednio 33,15%, 29,31% i 39,45% dni w roku¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 251 - 253)

2.2.1. – 2.2.4. We wrześniu 2012 r. Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji (KGP) przesłało do zaopiniowania projekt „Koncepcji rozwiązań organizacyjno-strukturalnych zmierzających do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka”. Zastępca Komendanta nie wniósł uwag i wniosków do tego projektu¹².

W zatwierdzonej w dniu 15 października 2012 r. przez zastępcę Komendanta „Koncepcji funkcjonowania komórki Policyjnej Izby Dziecka w strukturach Wydziału Konwojowego”, skład etatowy Izby (zgodnie z koncepcją opracowaną przez Biuro Prewencji KGP) miał się zwiększyć z 9 do 11 etatów policyjnych (kierownik, 4 asystentów, 5 referentów i policjant) oraz o 2 etaty cywilne. Zapewnić to miało całodobową obsługę Izby, a w przypadku braku płynności służby spowodowanej m.in. absencją chorobową, służbę w niej mieli pełnić policjanci z innych komórek Wydziału Konwojowego. W razie braku zatrzymanych, policjanci z Izby mogli być angażowani do wykonywania konwojów i doprowadzenia osób, do zabezpieczeń rozpraw sądowych lub do ochrony obiektów wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z zakresem działania Wydziału Konwojowego.

(dowód: akta kontroli str. 255 - 262)

Decyzją Komendanta z 26 października 2012 r.¹³ powołano zespół do spraw wdrożenia koncepcji zmian strukturalno-organizacyjnych związanych z włączeniem Izby w strukturę Wydziału Konwojowego. Do jego zadań należało m.in. opracowanie harmonogramu tych zmian, a także dokonanie oceny stanu wyposażenia i zabezpieczenia technicznego oraz przygotowanie propozycji dot. zwiększenia stanu etatowego Izby.

W opracowanym harmonogramie wskazano czynności, nie określono natomiast terminów ich wykonania. Według ww. zespołu gwarancją zapewnienia ciągłości pełnienia służby w Izbie (zakładając, iż na jednej zmianie służbę będzie pełnić 2 policjantów), winno być „*minimum 10 etatów policyjnych*”, tj. kierownik, 4 asystentów i 5 referentów.

Stan techniczny pomieszczeń Izby zespół ocenił jako „*dobry*” i nie wymagający prac remontowych. Wskazano potrzebę zakupu nowego rejestratora obrazu wchodzącego w skład systemu telewizji przemysłowej Izby, którego koszt zakupu wyceniono na 5 – 6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 263 - 269)

¹¹ liczba dni w roku w których w Izbie nie było nieletnich/365 dni.

¹² pismo zastępcy Komendanta nr WK-777/2012 z 4 października 2012 r.

¹³ decyzja Komendanta nr 291/12.

W zatwierdzonej przez Ministra Spraw Wewnętrznych w dniu 9 lipca 2013 r. „Koncepcji rozwiązań organizacyjno-strukturalnych do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka (PID)” przyjęto, że właściwą formą regulacji przedmiotowego stanu prawnego powinno być zarządzenie wydane przez uprawniony organ Policji, a wszystkie zmiany etatowe miały być dokonywane w ramach posiadanych przez dane województwo ogólnych limitów etatowych.

Zarządzeniem Komendanta zniesiono Izbę Dziecka w strukturze Komendy Miejskiej i utworzono Izbę w strukturze Wydziału Konwojowego. Zarządzeniami organizacyjnymi z 19 września 2013 r. Komendant zwiększył o 9 liczbę etatów w Komendzie oraz zmniejszył o tę samą liczbę etatów w Komendzie Miejskiej. Zmiana ta wynikała – jak podano w uzasadnieniu zarządzeń – z zatwierdzonej „Koncepcji rozwiązań organizacyjno-strukturalnych, zmierzających do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka (PID)”.

(dowód: akta kontroli str. 270 - 289)

2.2.5. Naczelnik Wydziału Finansów Komendy Dorota Wolanin wyjaśniła, iż Izba nie jest samodzielną komórką organizacyjną lecz umocowana jest w strukturze Wydziału Konwojowego. Plan finansowy Izby nie był wyodrębniany w ewidencji księgowej ponieważ wydatki związane z jej funkcjonowaniem realizowały różne komórki organizacyjne Komendy.

(dowód: akta kontroli str. 290 - 289)

2.2.6. – 2.2.7. Wydział Zaopatrzenia zapewniał środki czystości, a Wydział Łączności i Informatyki niezbędny sprzęt (komputery, drukarki, telefony).

W październiku 2014 r. naczelnik Wydziału Konwojowego zwrócił się do zastępcy Komendanta z prośbą o modernizację systemu telewizji przemysłowej Izby. Uzasadnił to tym, iż działający od siedmiu lat system, nie spełnia wymogów technicznych określonych w rozporządzeniu w sprawie policyjnych izb dziecka.

W odpowiedzi z grudnia 2014 r. naczelnik Wydziału Inwestycji i Remontów stwierdził, iż szacunkowy koszt wykonania modernizacji tego systemu wyceniono na 32 tys. zł. Nie zostanie on jednak zmodernizowany, gdyż „przydzielony limit finansowy remontowy został już rozdysponowany na najpilniejsze zadania”. Dlatego też Wasze potrzeby remontowe nie mogą być zrealizowane w br.” Zadanie to będzie ujęte w projekcie planu remontów Komendy na 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 291 - 310)

W lutym 2015 r. Komenda (na zlecenie Biura Logistyki Policji KGP) przeprowadziła szczegółową ocenę stanu technicznego budynku Izby, a także szacunkową wycenę robót niezbędnych do wykonania. W piśmie z 25 lutego 2015 r. zastępca naczelnika Wydziału Konwojowego wskazał na konieczność malowania pomieszczenia socjalnego, korytarzy, świetlicy, pomieszczenia kierownika i dyżurnego Izby, naprawę cokołów przy drzwiach wejściowych i elewacji w miejscu rekreacji nieletnich na świeżym powietrzu, wymiany wykładziny w pomieszczeniu dyżurnego, systemu telewizji przemysłowej, a także potrzebę wymiany sprzętu audiowizualnego (telewizora) w świetlicy.

Zakres rzeczowy robót remontowych (bez wymiany sprzętu audiowizualnego) Komenda przekazała do KGP. Szacunkowy koszt tych robót, kierownik Sekcji Inwestycji i Remontów Komendy wycenił na 52 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 311 - 316)

W odpowiedzi na pismo Biura Logistyki Policji KGP z 26 stycznia 2016 r., Komenda sporządziła zestawienie potrzeb remontowych Izby. Potrzeby w tym zakresie oszacowano na 52 tys. zł, w tym 20 tys. zł miało kosztować malowanie pomieszczeń Izby, wymiana wykładziny i naprawa cokołów i elewacji.

(dowód: akta kontroli str. 319 - 322)

Uwagi Najwyższej Izby Kontroli dotyczą realizacji potrzeb remontowych Izby. W potrzebach remontowych Komendy na lata 2015/2016 ujęto tylko koszt wymiany telewizji przemysłowej w kwocie 32 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 317 - 318)

Naczelnik Wydziału Inwestycji i Remontów Beata Gołda wyjaśniła, że końcem marca 2015 r. KGP poinformowała „o braku możliwości zabezpieczenia” środków finansowych i wskazała aby wygospodarować powyższe kwoty „ze środków własnych jednostki” lub pozyskać pełne dofinansowanie ze środków pozabudżetowych, w celu „zwiększenia bezpieczeństwa warunków” Izby. Naczelnik podała, iż Komenda w ramach własnego budżetu wygospodarowuje corocznie niewielkie kwoty przeznaczone na awarie, drobne remonty i konserwacje. W 2015 r. była to kwota 49 tys. zł, a w 2015 r. – 50 tys. zł. Ze względu na ograniczone możliwości finansowania remontów dokonano konsultacji z Wydziałem Konwojowym. Aby zapewnić bezpieczeństwo Izby, jako priorytet przyjęto wymianę systemu telewizji przemysłowej. Koszt wymiany oszacowano na 32 tys. zł. Pozostałe prace remontowe będą wykonane w późniejszym terminie, w miarę posiadanych środków finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 568 - 569)

2.2.8. Dla potrzeb kontroli, Wydział Finansów sporządził zestawienie wydatków poniesionych na funkcjonowanie Izby w latach 2013 – 2015¹⁴.

W okresie objętym kontrolą na funkcjonowanie Izby wydano łącznie 1.611.625,47 zł, z tego 524.610,62 zł w 2015 r., 615.183,26 zł w 2014 r. oraz 471.831,59 zł w 2013 r.

Najwięcej, tj. 1.402.176,90 zł (87,0% wydatków ogółem) wydano na wynagrodzenia dla funkcjonariuszy Izby wraz z pochodnymi. W 2015 r. na ten cel wydano 444.339,44 zł, w 2014 r. – 546.312,97 zł, w tym 68.008,42 zł stanowiły świadczenia związane z odejściem ze służby kierownika Izby, a w 2013 r. – 411.524,49 zł.

Utrzymanie obiektu Izby kosztowało 126.179,82 zł (7,8% wydatków ogółem). W 2015 r. wydano 43.979,61 zł, z tego 24.155,87 zł na ogrzewanie, 14.920,86 zł na zakup energii elektrycznej, 2.834,21 na opłatę podatku od nieruchomości, 1.187,55 zł za wywóz odpadów komunalnych oraz odpowiednio 481,32 zł i 395,85 zł na opłaty za wodę i ścieki. Utrzymanie Izby w 2014 r. kosztowało 41.370 zł, z tego 21.776,27 zł ogrzewanie, 14.772,42 zł zakup energii, 2.833,61 zł podatek od nieruchomości, 1.187,55 zł wywóz odpadów komunalnych. Na opłaty za wodę i ścieki wydano w 2015 r. i 2014 r. – 440,83 zł oraz 355,37 zł. W 2013 r. utrzymanie Izby kosztowało 40.830,21 zł. Najwięcej, tj. 22.981,81 zł i 12.257,87 zł wydano na ogrzewanie oraz na zakup energii elektrycznej. Na opłatę podatku od nieruchomości wydano 2.721,16 zł, wywóz odpadów komunalnych kosztował 2.195,17 zł, woda – 472,32 zł, zaś ścieki – 197,93 zł. Ochrona budynku Izby kosztowała w każdym roku – 3,95 zł¹⁵.

Pozostałe wydatki związane z funkcjonowaniem Izby wyniosły 83.268,75 zł, co stanowiło 5,2% wydatków ogółem. W 2015 r. wydano 36.291,57 zł, w 2014 r. – 27.500,29 zł, a w 2013 r. – 19.476,89 zł.

W latach 2013 – 2015 nie ponoszono wydatków na wynagrodzenia bezosobowe, tj. z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło.

(dowód: akta kontroli str. 323 - 477)

¹⁴ dane dot. wydatków Izby uzyskano z Wydziału Finansów, Zaopatrzenia oraz Inwestycji i Remontów Komendy.

¹⁵ wydatki związane z utrzymaniem Izby sporządził Wydział Inwestycji i Remontów Komendy. Wyliczono je proporcjonalnie do powierzchni zajmowanej przez Izbę w budynku I Komisariatu Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie, a także zużycia wody, gazu, energii elektrycznej i ścieków.

2.2.9. Na usługi obce świadczone dla Izby przez zewnętrznych dostawców wydano łącznie 38.516,61 zł, z tego 17.368,21 zł w 2015 r., 11.444,31 zł w 2014 r. i 9.704,09 zł w 2013 r.

Najwięcej, tj. 20.895,69 zł, z tego 6.476,63 zł w 2015 r., 7.197,06 zł w 2014 r. i 7.222 zł wydano na świadczenie usług żywnościowych dla nieletnich umieszczonych w Izbie. Usługi pralnicze kosztowały 8.889,10 zł (3.057,25 zł w 2015 r., 3.539,75 zł w 2014 r. i 2.292,10 zł w 2013 r.). Na zakup 10 szaf ubraniowych dla funkcjonariuszy Izby wydano 5.195,52 zł w 2015 r., dezynfekcje pomieszczeń Izby kosztowały 1.579,98 zł, z tego 989,99 zł w 2015 r., 400 zł w 2014 r. i 189,99 zł w 2013 r., natomiast naprawa zasilacza, zakup i wymiana rejestratora kanałowego oraz konfiguracja systemu nagrywania urządzeń monitorujących – 1.466,32 zł, z tego 1.158,82 zł w 2015 r. i 307,50 zł w 2014 r.

Pozostałe usługi świadczone przez zewnętrznych dostawców (naprawa okuć okiennych w 2015 r.) kosztowały 490 zł.

Analiza tych wydatków wykazała, że były one legalne, gospodarne, celowe i rzetelnie udokumentowane.

(dowód: akta kontroli str. 323 - 477)

Ocena częściowa

Według Najwyższej Izby Kontroli, wprowadzone w IV kwartale 2013 r. zmiany organizacyjno – finansowe w zakresie funkcjonowania policyjnych izb dziecka nie ograniczyły dostępności miejsc dla nieletnich. Wysokość środków finansowych przeznaczona na funkcjonowanie Izby była porównywalna w latach 2013 – 2015, co w praktyce oznaczało, że pomimo zdiagnozowanych potrzeb remontowych Izby, z uwagi na brak środków nie zrealizowano żadnych prac w tym zakresie .

3. Nadzór nad funkcjonowaniem Izby

Opis stanu faktycznego

3.1. Zgodnie z § 27 pkt 4 Regulaminu Komendy, przyjmowaniem, rozpatrywaniem i załatwianiem skarg i wniosków, zajmował się Wydział Kontroli.

Analiza rejestrów skarg i wniosków prowadzonych przez Wydział Kontroli za lata 2013 – 2015¹⁶ wykazała, iż odnotowano w nich odpowiednio 313, 384 i 399 skarg i wniosków. Żadna z nich nie dotyczyła funkcjonowania Izby.

(dowód: akta kontroli str. 478)

3.2. W kontroli ustalono, iż w latach 2013 – 2014 Komenda nie przeprowadzała analizy kosztów funkcjonowania Izby. Nie przeprowadzano jej „z urzędu” jak i na wniosek uprawnionych organów lub osób gdyż – jak wyjaśniła naczelnik Wydziału Finansowego – „nie zgłaszano” takiej potrzeby, zaś jej sporządzenie wymagałoby współpracy kilku komórek organizacyjnych Komendy.

Wydział Konwojowy w ramach sprawowanego nadzoru informował właściwe komórki organizacyjne Komendy o potrzebach w wyposażeniu i sprzęcie, a także o niezbędnych potrzebach remontowych w celu poprawy warunków technicznych Izby.

(dowód: akta kontroli str. 479 - 485)

3.1.3. Monitoring Izby przeprowadzono w II półroczu 2014 r. Na wniosek Biura Prewencji i Ruchu Drogowego KGP¹⁷, naczelnik Wydziału Konwojowego ocenił funkcjonowanie Izby w okresie od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r.

Odpowiadając na pytania przygotowane przez KGP naczelnik stwierdził, iż funkcjonowanie Izby na terenie województwa jest w pełni zasadne. Izba dysponuje wystarczającą liczbą miejsc i nie ma potrzeby tworzenia kolejnej. Nie stwierdzono przypadków odmowy przyjęcia nieletniego do Izby z powodu braku miejsc.

¹⁶ Rejestr skarg i wniosków prowadzonych przez Wydział Kontroli Komendy za rok 2013 (RTJ-10/2013), 2014 (RTJ-1/2014) i 2015 (RTJ-3/2015)

¹⁷ pismo Ldz.EK-6654/14 Komendy Głównej Policji Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego z 23 września 2014 r.

Stan etatowy Izby po włączeniu w strukturę Wydziału Konwojowego liczył 9 etatów policyjnych, z czego 7 niezwłocznie obsadzono (kierownika, dwóch asystentów i czterech referentów), natomiast dwa wolne stanowiska (asystenta i policjanta) zagospodarowano w styczniu i we wrześniu 2014 r. Naczelnik stwierdził, iż kwalifikacje zawodowe policjantów były adekwatne do realizowanych zadań. W celu zapewnienia prawidłowego przebiegu służby oraz dążenia do zapewnienia stałej, posiadającej odpowiednie przeszkolenie obsady kadrowej, należałoby rozważyć potrzebę jej zwiększenia do „*minimum*” określonego w analizie do projektu „Koncepcji rozwiązań organizacyjno-strukturalnych zmierzających do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka” z 2012 r. Ze względu na małą liczbę funkcjonariuszy i ich absencje ograniczono kierowanie policjantów do innych zadań (choć w monitorowanym okresie przez 114 dni żaden nieletni nie przebywał w Izbie). Wynikało to z potrzeby zapewnienia prawidłowego przebiegu służby, a także z zaleceń sędziego sprawującego nadzór nad Izba.

W Izbie nie było etatów cywilnych. Do utrzymania pomieszczeń w odpowiednim stanie sanitarnym, Wydział Zaopatrzenia skierował pracownika cywilnego na ½ etatu.

Naczelnik Wydziału Konwojowego stwierdził, iż Izba mieści się w nowoczesnym obiekcie i zapewnia właściwe warunki nieletnim, chociaż drzwi wejściowe i wyjściowe nie były wyposażone w kratę, system telewizji przemysłowej oraz usytuowanie „*niebieskiego pokoju*” i brak szatni dla funkcjonariuszy nie spełniały kryteriów określonych w § 15 i § 33 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie *policyjnych izb dziecka*

Do dnia zakończenia kontroli z uwagi na ograniczenia finansowe, zakupiono tylko szafki na odzież dla funkcjonariuszy.

(akta kontroli str. 479 - 495)

Z książki przebiegu służby za lata 2013 – 2015 wynika, iż naczelnik Wydziału Konwojowego przeprowadził w tym okresie 9 kontroli Izby, z tego 3 w 2013 r., 5 w 2014 r. i 1 w 2015 r. Kontrole przebiegu służby i pomieszczeń Izby, nieprawidłowości nie stwierdziły.

(dowód: akta kontroli str. 496 - 504)

W latach 2013 - 2015 Wydział Kontroli nie przeprowadzał kontroli funkcjonowania Izby. Audytu w tym zakresie nie przeprowadzał również audytor wewnętrzny Komendy.

Wydział Kontroli zaplanował kontrolę Izby w projekcie planu kontroli wewnętrznej na rok 2015. Jednak ze względu na inne kontrole oraz możliwości kadrowe Wydziału, kierownictwo Komendy kontrolę „*odrzucało*” na etapie tworzenia planu. Ostatecznie kontrolę przewidziano w planie kontroli na IV kwartał 2016 r.

Audytor wewnętrzny Komendy wyjaśniła, iż czynności audytowych związanych z funkcjonowaniem Izby w latach 2013 – 2015 nie planowano, gdyż kontrolę taką Wydział Kontroli przeprowadził w 2012 r., zaś następną zaplanował w 2016 r.

W kwietniu 2012 r. Wydział Kontroli sprawdził funkcjonowanie Izby w strukturze Komendy Miejskiej. Kontrolą objęto organizację i przygotowanie policjantów do pełnienia służby, realizację praw nieletnich, dokumentowanie zadań związanych z umieszczeniem i pobytem nieletniego w Izbie. Sprawdzono również wyposażenie i zabezpieczenie techniczne oraz nadzór nad pełnieniem i dokumentowaniem służby.

W wyniku kontroli sformułowano wnioski pokontrolne dotyczące m.in. podjęcia działań zmierzających do zorganizowania służby w taki sposób, aby co najmniej dwóch policjantów sprawowało opiekę nad nieletnimi przebywającymi w Izbie, kierowania do służby funkcjonariuszy z przygotowaniem pedagogicznym, egzekwowania od funkcjonariuszy dokumentowania przeszukania, przeprowadzenia rozmowy wstępnej oraz wydania nieletniemu środków higieny, obuwia i czystej bielizny. Wnoszono także o dokumentowanie przebiegu służby, zwłaszcza składu osobowego funkcjonariuszy sprawujących opiekę nad nieletnimi, a także okoliczności uniemożliwiających przeprowadzenie czynności służbowych. W odpowiedzi Komendant Miejski Policji poinformował, iż część z tych wniosków zrealizowano w toku kontroli, zaś pozostałe będą analizowane i realizowane.

(dowód: akta kontroli str. 479 - 485, 505 - 543)

3.4. W dniu 6 grudnia 2010 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, zwanego dalej RPO (wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji) sprawdzili sposób traktowania nieletnich umieszczonych w Izbie w zakresie ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem i karaniem.

W ramach wizytacji przeprowadzono rozmowę z funkcjonariuszem pełniącym dyżur, dokonano oglądu pomieszczeń i terenu Izby, zapoznano się z dokumentacją, a zwłaszcza z prawami i obowiązkami zatrzymanego, porządkiem dnia oraz regulaminem odwiedzin Izby będącej w strukturze Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej.

W informacji z tych czynności podano, że Izba mieściła się w nowym, oddanym w 2007 r. dwukondygnacyjnym budynku komisariatu Policji i przeznaczona była na jednoczesny pobyt 15 nieletnich. Kadra Izby liczyła 8 funkcjonariuszy (kierownik i 7 funkcjonariuszy, w tym 4 oddelegowanych). Każda z tych osób posiadała wykształcenie wyższe pedagogiczne. Służbę pełnili całodobowo w ramach jednoosobowych 12 godzinnych dyżurów.

Po analizie dokumentacji i oględzin pomieszczeń, przedstawiciele RPO stwierdzili, iż nie występowały czynniki, wskazujące na okrutne, niehumanitarne lub poniżające traktowanie osób przebywających w Izbie. Po zapoznaniu się z porządkiem dnia, regulaminem odwiedzin oraz instrukcją postępowania nieprawidłowości nie stwierdzono. Pomieszczenia były utrzymywane w czystości i zapewniały bardzo dobre warunki bytowe nieletnim. W apteczce w gabinecie lekarskim ujawniono leki, których termin ważności już upłynął.

Przedstawiciele RPO stwierdzili jednak, iż podstawowe zadania jakie prawo stawia przed tego typu placówką, nie były w pełni realizowane. Wskazane w porządku dnia zajęcia wychowawczo-opiekuńcze z uwagi na braki kadrowe nie były prowadzone, zaś zajęcia kulturalno-oświatowe ograniczały się do korzystania przez nieletniego ze świetlicy. Aby poprawić przestrzeganie praw nieletnich przebywających w Izbie należało zwiększyć obsadę funkcjonariuszy, a w razie umieszczenia w placówce większej liczby nieletnich, wdrożyć dyżury dwuosobowe, co pozwoliłoby na realizowanie innych form aktywności (zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowo-rekreacyjne), a nie tylko zajęcia świetlicowe. W widocznym miejscu należy zamieścić adresy instytucji stojących na straży praw nieletnich, w tym Rzecznika Praw Obywatelskich., Rzecznika Praw Dziecka, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka czy sądziego rodzinnego, a także usunąć z apteczki przeterminowane lekarstwa.

Komendant Miejski Policji pozytywnie ustosunkował się do tych zaleceń. W widocznym miejscu zamieszczono adresy instytucji stojących na straży praw nieletnich, przeterminowane leki usunięto z apteczki, a kierownika Izby zobowiązał

do bieżącego nadzorowania prowadzonych zajęć wychowawczo-opiekuńczych i kulturalno-oświatowych. Od 1 marca 2010 r. zwiększono obsadę Izby o jednego funkcjonariusza,

(dowód: akta kontroli str. 544 - 550)

W latach 2013 – 2015 kontroli i audytów w zakresie przestrzegania praw nieletnich umieszczonych w Izbie nie przeprowadzały instytucje zewnętrzne, tj. Krajowy Mechanizm Prewencji, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Rzecznik Praw Obywatelskich czy Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu.

(dowód: akta kontroli str. 479 - 484)

Dwie kontrole Izby przeprowadził w tym okresie sędzia Sądu Rejonowego w Rzeszowie¹⁸. W sprawozdaniach z kontroli z 19 marca 2014 r. i 12 marca 2015 r. ww. pozytywnie ocenił działalność Izby pod względem legalności pobytu nieletnich. O każdym przypadku zatrzymania nieletniego informowano sąd rodzinny, a nieletnich, rodziców lub opiekunów pouczano o prawie składania zażalenia na zatrzymanie. Wychowawcy i dyżurni przeprowadzali wywiady dot. sytuacji rodzinnej w celu ustalenia środowiska i stopnia demoralizacji w jakim przebywa nieletni.

Kontrole wykazały „niedoszacowanie etatów”, ponieważ brakowało wychowawców do zapewnienia pełnej obsady etatowej w Izbie. Wystąpiły sporadyczne przypadki kierowania funkcjonariuszy na pojedyncze służby, a także funkcjonariuszy z innych komórek do pełnienia dyżuru w Izbie na okres 6 miesięcy lub dłużej. Sędzia stwierdził, iż pełnienie obowiązków kierownika Izby powierzono w 2014 r. funkcjonariuszowi, który nie spełniał (ze względu na brak wykształcenia pedagogicznego) wymogów do powołania na to stanowisko.

Docelowo według „norm” Komendy Głównej Policji w Izbie winno być zatrudnionych 10 wychowawców. W trakcie kontroli przeprowadzonej w marcu 2014 r. i 2015 r. na stanowiskach wychowawców zatrudniono 7 i 8 funkcjonariuszy, z czego odpowiednio 5 i 2 posiadało ukończone studia podyplomowe pedagogiczne.

W ww. sprawozdaniach sędzia stwierdził, iż nieletni mają zapewnione „ograniczone zajęcia kulturalno-oświatowe w postaci książek, gier”.

Prezes Sądu Okręgowego w Rzeszowie o ustaleniach kontroli, poinformował Komendanta. W piśmie z 22 kwietnia 2015 r. Prezes stwierdził, iż sędzia przeprowadzający kontrolę ponownie zwrócił uwagę na „konieczność uzupełnienia obsady zwolnionych etatów”, o czym wspomniał w sprawozdaniu z poprzedniej kontroli Izby.

W odpowiedzi zastępca Komendanta poinformował, iż w wyniku ubiegłorocznej kontroli przeprowadzonej przez sędziego uzupełniono jeden wakat. Obecnie w Izbie jest 9 etatów i wszystkie są obsadzone. Zgodnie z zaleceniami KGP w Izbie powinno być zatrudnionych 11 funkcjonariuszy (kierownik i 10 wychowawców) jednak zwiększenie stanu etatowego Izby w obecnej chwili jest niemożliwe ze względu na sytuację kadrową oraz braki w obsadzie stanowisk w jednostkach Policji województwa podkarpackiego. Kierownictwo Komendy na bieżąco monitoruje sytuację kadrową Izby. Do służby w Izbie kierowano dodatkowo funkcjonariuszy z Wydziału Konwojowego, którzy pełnią służbę wspólnie z doświadczonymi wychowawcami tej placówki. W przypadku przeniesienia lub zwolnienia funkcjonariusza pełniącego dyżur w Izbie stanowiska te są niezwłocznie uzupełniane.

(dowód: akta kontroli str. (dowód: akta kontroli str. 479 - 484, 550 - 564)

¹⁸ na podstawie art. 77 i art. 78 ustawy z dnia 28 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382 ze zm. oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowego sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 107, poz. 894).

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Uwagi NIK dotyczą obsady etatowej funkcjonariuszy Izby. Służbę w Izbie pełniło 9 funkcjonariuszy. Natomiast w ocenie funkcjonowania Izby za okres od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. naczelnik Wydziału Konwojowego stwierdził, iż liczbę funkcjonariuszy należałoby zwiększyć do minimum określonego w projekcie „Koncepcji rozwiązań organizacyjno-strukturalnych zmierzających do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka” z 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 161 - 220, 229 - 243, 255 – 262)

Ocena częściowa

W kontroli ustalono, iż nadzór nad funkcjonowaniem Izby był skuteczny pod względem legalności i celowości pobytu nieletnich. Wątpliwości NIK budzi natomiast sposób zorganizowania obsady etatowej Izby. Mała liczba wychowawców powodowała, iż nieletni w ograniczonym zakresie mogli korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁹, wnosi o:

1) dostosowanie systemu telewizji przemysłowej Izby do wymagań określonych w § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami z tych pomieszczeń, pokoi i izb,

2) podjęcie działań mających na celu poprawę stanu technicznego pomieszczeń Izby.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

¹⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia maja 2016 r.

Cezary Paciura
Główny specjalista k. p.

.....
podpis

Paweł Rakowski
Starszy inspektor k. p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis